

Можна стверджувати про наявність принципів договірних відносин державного управління у соціальній та гуманітарно-культурній діяльності держави, а отже й оцінювати адміністративний договір, як одну із форм державного управління.

Для можливості існування адміністративного договору, як інституту адміністративного права, та його практичного застосування в адміністративних правовідносинах він підлягає врегулюванню на законодавчому рівні, а не повільному його трактуванню правниками.

Науковий керівник: к.ю.н, доц. Гришина Н.В.

ПРАВОВИЙ СТАТУС НЕПОВНОЛІТНІХ В ТРУДОВИХ ВІДНОСИНАХ

Мережко Дарина Валеріївна

студент-магістр юридичного факультету

Харківського національного університету

імені В. Н. Каразіна

e-mail: darya-25@mail.ru

Ключові слова: неповнолітній, правовий статус, дієздатність, трудові гарантії.

Кожна людина на протязі всього життя вступає в безліч суспільних відносин і так чи інакше вносить у них частку своєї індивідуальності. І в своїй діяльності, і в поведінці та чи інша особа не може не рахуватися з вже існуючими, виробленими в суспільстві соціальними нормами, до яких належать і правові норми. Суспільство з допомогою цих норм регламентує становище особи в суспільстві та її взаємовідносини з самим суспільством [1]. Таке становище особи в суспільстві зазвичай прийнято визначати узагальнюючим терміном – правовий статус особи, який закріплений в правових нормах і основою якого виступають конституційні норми. Правовий статус так само визначає становище неповнолітнього, як і будь-якого іншого громадянина нашої держави.

Якщо звернутися до світової практики, то можна побачити, що міжнародні нормативно-правові акти визначають досягнення певного віку як основну ознаку «дитини», ілюструють еволюцію збільшення вікового критерію при визнанні особи «дитиною» (з 15 до 18 років). Зокрема, Конвенція ООН «Про права дитини» - визнає дитиною кожну людську особу до досягнення 18річного віку, якщо за законом повноліття не настає раніше [2]. Таку ж дефініцію містить правова норма, закріплена Європейської конвенції «Про здійснення прав дітей» [3] та у п. «с» ст.2 Європейської Конвенції «Про громадянство» [4], Конвенція «Про мінімальні норми соціального забезпечення» у п. «е» ст. 1 стверджує, що термін «дитина» означає або дитину, яка не - досягла віку закінчення обов'язкової шкільної установи, або не досягла віку 15 років [5].

У законодавстві більшості провідних країн встановлено, що з досягненням повноліття особа стає дієздатною в повному обсязі, тобто здатність фізичних осіб своїми діями набувати цивільних прав та обов'язків (активна правоздатність). Дієздатність залежить від розумового стану фізичної особи: вона має усвідомлювати й правильно оцінювати характер і значення дій, які вона вчиняє.

Норма іншого міжнародного акту стверджує, що термін «дитина» охоплює:

- дитину молодшого шкільного віку закінчення обов'язкової шкільної освіти або молодшу 15 років, причому враховуючи більш високий вік;

- за установлених умов, дитину молодшу встановленого віку, але старшу зазначеного в абзаці «1», яка проходить курс учнівства або продовжує своє навчання, або хворіє хронічною хворобою, або є інвалідом, що не дозволяє їй займатися будь-якою діяльністю,

яка дає прибуток — зазначено у підп.Ф п.1 “Рекомендацій щодо допомог по інвалідності, по старості та в зв'язку з втратою годувальника N 131” [6].

Неоднозначність підходів щодо визначення та окреслення поняття «дитина» можна спостерігати у конституційній регламентації прав людини у різних країнах світу.

Чинні конституційні акти більшості європейських країн містять у своїх текстах правові дефініції «діти», «кожна дитина» (Конституція Королівства Іспанія від 27 грудня 1978 року, Конституції Литовської Республіки від 25 жовтня 1992 року, Конституція Албанії від 21 жовтня 1998 року, Конституція Бельгії від 17 лютого 1994 року, Конституція Республіки Македонія від 17 листопада 1991 року, Конституція Республіки Польща від 2 квітня 1997 року), «неповнолітні діти» (ст. 39 Конституції Литовської Республіки від 25 жовтня 1992 року), «новонароджений», «неповнолітні», «підлітки», «малолітні» (Конституція Албанії від 21 жовтня 1998 року), «діти, народжені у шлюбі», «діти, народжені поза шлюбом» (Конституція Албанії від 21 жовтня 1998 року, Конституція Португальської Республіки від 2 квітня 1976 року), «неповнолітні особи» (Конституція Кіпру від 16 серпня 1960 року), «діти без батьків», «діти, позбавлені батьківської опіки» (Конституція Республіки Македонія від 17 листопада 1991 року), «неповнолітні шкільного віку», «діти-сироти», «діти емігрантів» (Конституція Португальської Республіки від 2 квітня 1976 року), «малолітні діти» (Конституція Словаччини від 1 вересня 1992 року, Конституція Республіки Хорватія від 22 грудня 1990 року), «діти з порушенням фізичного та психічного розвитку» (Конституція Республіки Хорватія від 22 грудня 1990 року, Конституція Словенії від 23 грудня 1990 року), «діти інваліди» (Конституція Румунії від 21 листопада 1991 року), визнаючи їх тим самим суб'єктами права, носіями певних конституційних прав, свобод, обов'язків.

За традицією вважають, людина лишається дитиною до 13 - 16 років, але залежно від контексту використовують також й інші терміни, наприклад «неповнолітня особа», «фізична особа, що не досягла 14 років». Вік, з якого особа вважається повнолітньою, у різних країнах може відрізнятися. До середини минулого століття в багатьох країнах повнолітньою вважалася особа, що досягла 21 року. У середині 60-х років у більшості західних країн було прийнято закони, за якими вік повноліття знижено до 18 років.

Але все ж таки пріоритет у цій сфері залишається за національними законодавствами. У частині 2 пункта 2 статті 6 Сімейного кодексу України вказано, що «правовий статус дитини має особа до досягнення нею повноліття». «Малолітньою вважається дитина до досягнення нею 14 років», і відповідно «неповнолітньою вважається дитина у віці від 14 до 18 років» [7].

Якщо звернутися до норм трудового законодавства, то можна побачити, що Кодекс Законів про працю України у главі XIII «Праця молоді» містить норми, що стосуються трудових правовідносин, однією зі сторін яких є неповнолітні працівники. На думку багатьох вчених слід вживати замість поняття «неповнолітні працівники», поняття «неповнолітня працююча молодь», оскільки він відображає кількісну характеристику цієї соціальної групи; у ньому відбито соціальний статус таких осіб - участь у трудовій діяльності; він відображає специфічне правове становище таких осіб у сфері трудового права [8].

В трудовому праві існує два визначення цього поняття. У широкому розумінні неповнолітня працююча молодь – це особлива соціально-демографічна група населення України, яка відрізняється від інших груп за віком, державно-правовим становищем, наявністю додаткових трудових пільг і гарантій, що надаються державою в процесі здійснення ними своєї трудової діяльності з урахуванням віку, статі, стану здоров'я й умов праці. У вузькому розумінні неповнолітня працююча молодь – це учасники трудових правовідносин віком до 18 років. Осіб, які відносяться до категорії «неповнолітня працююча молодь» можна класифікувати на такі групи: а) вік; б) публічно-правове положення особи (громадянство); в) стать; г) стан здоров'я; д) специфіка трудової діяльності.

У зв'язку з вищевикладеним можна провести наступу класифікацію серед неповнолітніх в трудових відносинах:

1. за віком: а) від 14 до 15 р., б) від 15 до 16 р., в) від 16 до 18 р.;

2. за характером пільг і гарантій, що надаються державою: а) неповнолітні; б) неповнолітні молоді громадяни, які поєднують роботу з навчанням;

3. за правовим статусом: а) діти до 14 р.; б) підлітки віком від 14 до 18 р.

Наведена класифікація враховує найбільш суттєві юридичні ознаки цієї категорії осіб з метою більш чіткої регламентації трудових відносин за їх участю [9, с 5].

Визначення - «неповнолітніми визнаються особи, що не досягли 18 років» виключає проблему субсидіарного застосування до трудових правовідносин визначення поняття неповнолітніх, що дається в Цивільному кодексі. Це свідчить про те, що законодавець прагнув підкреслити самостійний характер трудового права як галузі права, незалежної від цивільного права. Особливості праці неповнолітніх встановлюються законодавством України.

Трудова правосуб'єктність громадян установа чинним законодавством про працю, як правило, виникає по досягненню громадянами шістнадцяти років. Це мінімальний вік, з якого допускається прийняття на роботу, тобто загальне правило. Але є і особливі умови прийняття на роботу установа для осіб, які досягли п'ятнадцяти років, а також учнів загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних і середніх спеціальних навчальних закладів для виконання легкої роботи, що не завдає шкоди здоров'ю, у вільний від навчання час по досягненні ними 14-річного віку за згодою одного з батьків або особи, яка його замінює або (піклувальників). Закон не встановлює форми такої згоди. Практично доцільно, щоб вона давалася письмово. Це виключило б спори з приводу того, чи була така згода. Також допускається прийняття на роботу осіб, які досягли 14-річного віку. При цьому прийняття на роботу повинно відповідати ряду умов:

- перша умова виглядає як декларація: це допускається з метою підготовки молоді до продуктивної праці. Навряд чи можна порушувати питання про незаконність укладення трудового договору з особою, яка не досягла п'ятнадцятирічного віку, тільки тому, що відсутня така мета.

З ст.188 КЗпП можна зробити висновок про те, що сторони трудового договору і взагалі не зобов'язані мати таку мету. Названа мета малася на увазі законодавцем, коли він прийняв рішення про внесення цього правила до КЗпП. Це – мотивація законодавцем свого рішення;

- Також прийняттю на роботу відповідно до ч.3 ст.188 КЗпП підлягають учні загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних і середніх спеціальних навчальних закладів. Відповідно до сьогоденної класифікації до цієї категорії можуть бути віднесені і студенти вищих навчальних закладів першого та другого рівнів акредитації;

- Прийняття на роботу допускається для виконання легкої роботи, яка не завдає шкоди здоров'ю неповнолітнього;

- Робота не повинна порушувати процес навчання і повинна виконуватися у вільний від навчання час;

- Повинна бути отримана згода одного із батьків або осіб, що їх замінюють (піклувальників).

- Порушення норм права, що встановлюють вікові критерії трудової правосуб'єктності, суперечить інтересам охорони праці неповнолітніх, тому трудові правовідносини з неповнолітніми підлягають припиненню.

Стаття 187 КЗпП визнає рівність прав неповнолітніх у трудових правовідносинах порівняно з правами повнолітніх. Вона адресується правотворчим органам, сторонам угод, колективних договорів. Закріплення в законі принципу рівності трудових прав неповнолітніх справляє регулятивний вплив і безпосередньо на трудові відносини.

Трудові гарантії неповнолітніх – це цілісна сукупність усіх правових, організаційних, економічних, судових та інших форм та засобів, які забезпечують реальну

здатність особам, які не досягли повноліття, реалізувати проголошене Конституцією України право на працю.

Держава гарантує працездатній молоді надання першого робочого місця на строк не менше 2 років після закінчення або припинення навчання у середніх загальноосвітніх, професійних навчально-виховних і вищих навчальних закладах, завершення професійної підготовки і перепідготовки, а також після звільнення з дійсної строкової або альтернативної (невійськової) служби. Дворічний строк першого робочого місця обчислюється з урахуванням часу роботи молодого громадянина до призову на дійсну військову або альтернативну (невійськову) службу [10].

Молодими громадянами вважаються громадяни України від 15 до 28 років. При зверненні їх до державної служби зайнятості в пошуках роботи їм надаються безплатна інформація та професійна консультація для вибору місця роботи, виду діяльності, професії. Квота робочих місць при працевлаштуванні молоді визначається місцевими органами державної влади в межах, встановлених Законом України «Про зайнятість населення» [11]. У разі відмови у прийнятті на роботу молодих громадян у межах встановленої квоти з підприємств, установ, організацій стягується штраф у розмірі середньої річної заробітної плати за кожну таку відмову.

На підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що одним з ключових соціальних завдань держави є забезпечення на рівні Кодексу законів про працю України належних умов для ефективної первинної та вторинної зайнятості молоді. В свою чергу, розроблення сучасної політики залучення молоді до трудових відносин, а також реалізація провідних механізмів захисту молодих спеціалістів, на цей час не знайшли в положеннях чинного законодавства належного закріплення.

Науковий керівник: д.ю.н. Венедіктов С.В.

Література:

1. Чорна Ж.Л. Особливості правового статусу неповнолітніх в майнових відносинах // Цивільне право та цивільний процес. Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. - 2003. [Електронний ресурс]. Режим доступу: // <http://univer.km.ua/visnyk/265.pdf>
2. Конвенція «Про права дитини» від 20.11.1989 // ратифіковано Постановою ВР № 789-ХІІ від 27.02.91. [Електронний ресурс]. Режим доступу: // http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_021
3. Європейська конвенція «Про здійснення прав дітей» від 25.01.1996 // Конвенцію ратифіковано із заявою Законом N 69-V (69-16) від 03.08.2006, ВВР, 2006, N 41, ст.354. [Електронний ресурс]. Режим доступу: // http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_135
4. Європейська конвенція «Про громадянство» від 06.11.1997 № ETS N 166 // Конвенцію ратифіковано із застереженням та заявою Законом N163-V (163-16) від 20.09.2006. [Електронний ресурс]. Режим доступу: // http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_004
5. Конвенція про мінімальні норми соціального забезпечення N 102 // Міжнародна організація праці від 28.06.1952 № 102. [Електронний ресурс]. Режим доступу: // http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/993_011
6. Рекомендація щодо допомог по інвалідності, по старості та в зв'язку з втратою годувальника N 131 // "Міжнародне законодавство про охорону праці", Конвенції та рекомендації МОП, Київ, 1997 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: // http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_070

7. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 21-22, ст.135. [Електронний ресурс]. Режим доступу: // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>

8. Кодекс Законів про Працю України від 10.12.1971 № 322-VIII // Затверджується Законом Верховної Ради УРСР № 322-VIII від 10.12.71 ВВР, 1971, додаток до № 50, ст. 375. [Електронний ресурс]. Режим доступу: // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/322-08>

9. Реус Є. С. Правове регулювання трудової діяльності неповнолітніх в Україні: Автореф канд.дис.юрид.наук 12.00. 05 — трудове право; право соціального забезпечення.— Х.,2003—20с.

10. Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» від 05.02.1993 № 2998-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 16, ст.167. [Електронний ресурс]. Режим доступу: // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2998-12>

11. Закон України «Про зайнятість населення» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), від 05.07.2012 № 5067-VI. [Електронний ресурс]. Режим доступу: // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>

СУБ'ЄКТИ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ ПРО ЗАКРИТТЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Миронов Андрій Миколайович
здобувач кафедри організації судових та правоохоронних органів Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»
e-mail: miron102202@mail.ru

Ключові слова: кримінальне провадження, прокурор, слідчий, суд, закриття кримінального провадження.

В умовах дії нового Кримінального процесуального кодексу України набуває актуальності дослідження проблемних питань реформованого кримінального провадження, одним із яких є визначення суб'єктів закриття кримінального провадження і розмежування між ними компетенції щодо прийняття відповідного рішення.

Під суб'єктами прийняття рішення про закриття кримінального провадження ми розуміємо учасників кримінального провадження, від яких безпосередньо залежить вирішення відповідного питання, що має правові наслідки, які виражаються у закінченні досудового розслідування.

З наведеного визначення випливає, що коло цих суб'єктів має визначатися з числа осіб, які визнаються учасниками кримінального провадження, до яких, згідно із п. 25 ст. 3 КПК України належать сторони кримінального провадження, потерпілий, його представник та законний представник, цивільний позивач, його представник та законний представник, цивільний відповідач та його представник, особа, стосовно якої розглядається питання про видачу в іноземну державу (екстрадицію), заявник, свідок та його адвокат, понятий, заставодавець, перекладач, експерт, спеціаліст, секретар судового засідання, судовий розпорядник.

Разом з тим, очевидно, що роль вказаних осіб у прийнятті рішення про закриття кримінального провадження неоднакова, а деякі взагалі ніякого відношення до вирішення цього питання не мають. Тому коло розглядуваних нами суб'єктів має бути конкретизоване, виходячи із положень ст. 284 КПК України, яка визначає процесуальний порядок закриття кримінального провадження. Відповідно до цієї статті, передбачено трьох суб'єктів прийняття рішення про закриття кримінального провадження: це слідчий, прокурор і суд.